

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

al; (Ed.). H.V. Ielnykova. Kyiv; Chernivtsi, 2010. 460 p. [in Ukrainian].

13. Funtikova, O.O. (2003). Suchasnyi pohliad na vykorystannia metodu proektiv v orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv poza audytoriiu u vyshchii shkoli [A modern view of the use of the project method in the organization of independent work of students outside the classroom in higher education]. *Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports*. No. 11. pp. 17–24. [in Ukrainian].

14. Shandruk, S.I. (2015). Kontseptualni osnovy profesii-noi pidhotovky vchyteliv u SSHa [Conceptual foundations of

professional training of teachers in the USA]. *We are building a new Ukraine. Proceedings of the conference*. pp. 86–93. [in Ukrainian].

15. Shandruk, S.I. & Arkushyna, Yu.V. (2021). Formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv na nemovnykh fakultetakh v zakladakh vyshchoi pedahohichnoi osvity [Formation of foreign language communicative competence of future specialists at non-language faculties in institutions of higher pedagogical education]. *Scientific notes. Series: Pedagogical Sciences*. No. 196. pp. 69–75. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.06.2024

УДК 378.011.3-051:17.022.1

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.308745>

Євген Прокоф'єв, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології і педагогіки
Національного університету фізичного виховання і спорту України
Оксана Патлайчук, кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри психології, філософії та соціально-гуманітарних дисциплін
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
Андрій Тригуб, аспірант кафедри педагогіки педагогічного факультету
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: ТЕОРЕТИКО- ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

У статті представлено сучасне розуміння проблеми формування професійної етики. Проаналізовано практичні аспекти формування професійної етики. З'ясовано особливості реалізації контекстного підходу у навчанні, який стимулює смислове засвоєння навчального матеріалу у прикладних професійно орієнтованих ситуаціях, забезпечує формування сенсоутворювальних професійних мотивів. Актуалізовано потенціал використання таких засобів контекстного навчання, як кейси та семінари-круглі столи з метою формування професійної етики майбутніх фахівців.

Ключові слова: професійна підготовка; майбутні фахівці; професійна етика; моральна свідомість; контекстне навчання.

Літ. 11.

Yevhen Prokofiev, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Psychology and Pedagogy Department,
National University of Physical Education and Sports of Ukraine
Oksana Patlaichuk, Ph.D. (Philosophy), Associate Professor,
Associate Professor of the Psychology, Philosophy, Social and Humanitarian Disciplines Department,
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Andriy Trigub, Postgraduate Student of the
Pedagogy Department, Faculty of Pedagogy,
Mykhaylo Dragomanov Ukrainian State University

FORMATION OF PROFESSIONAL ETHICS OF THE FUTURE SPECIALIST: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS

The article presents a modern understanding of the problem of the formation of professional ethics, the appeal to which was the result of innovative processes in society, which, in view of a certain priority of the material over the spiritual, exacerbated the issue of the moral and ethical side of the activity of a specialist in the conditions of a market economy. Professional ethics is presented as a system of professional and moral values, internal convictions of an individual, which reflects the degree of specialist's possession of special knowledge, skills, competencies in the field of professional ethics. The practical aspects of the formation of professional ethics are analyzed. It is clarified that professional ethics aims to promote the mastery of moral and ethical norms, which are later transformed into a system of personal principles, beliefs and determine the general direction of professional activity. Also, professional ethics affects

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

both the external and internal dimension of a specialist's personality, forming a mechanism of internal self-regulation taking into account ethical and humanistic ideals.

It has been proven that the contextual learning technology corresponds to the conceptually significant theoretical foundations and principles of professional ethics formation of future specialists, as such, which allows the student to use the accumulated experience of educational information as a means of carrying out professional activities, ensures the transformation of the objective values contained in this information into personal meanings, i.e. own knowledge – personal possessions of the future specialist; contributes to the formation of emotional and valuable, meaningful and reflected form of knowledge.

The potential of using such means of contextual learning as cases and round-table seminars for the purpose of forming the professional ethics of future specialists has been updated. Principles of the formation of professional ethics of future specialists are summarized.

Keywords: professional training; future specialists; professional ethics; moral consciousness; contextual learning.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку професійної освіти передбачає якісну зміну підходів до визначення її змісту, а також необхідність посилення уваги до проблем професійно-етичної спрямованості у зв'язку з утвердженням ринкової парадигми суспільно-економічного розвитку. Система вищої професійної освіти покликана допомогти студентові у формуванні професійних компетенцій фахівця, а також у моделюванні системи власних професійних та особистісних цінностей, опануванні творчих способів розв'язання професійних та життєвих проблем на основі етичних норм і правил, необхідних для професійної мобільності фахівця.

Звернення до проблем професійної етики спеціаліста стало результатом інноваційних процесів у суспільстві, які, з огляду на деяку пріоритетність матеріального над духовним, загострили питання морально-етичної сторони діяльності фахівця в умовах ринкової економіки. Саме тому професійна етика для фахівців набуває важливого практичного значення, оскільки здійснюється у просторі особистісно-ділової взаємодії, заснованої на загальнолюдських моральних принципах та нормах.

Актуальність пошуку нових теоретичних та практичних шляхів розв'язання проблеми формування професійної етики майбутнього фахівця в умовах ЗВО визначається і розвитком нових соціально-економічних відносин у суспільстві, зміною моральних цінностей та установок, а також зміною парадигми вітчизняної системи професійної підготовки, її переходом на філософію компетентнісного підходу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема формування компетентного фахівця в умовах вищої професійної освіти, який мав би не лише фундаментальну підготовку, а й сформовану морально-етичну складову, яка відповідає вимогам професійної діяльності, визначила складність і багатоаспектність феномену “професійна етика” та зумовила появу різноманітних підходів до його аналізу.

Теоретичні основи розвитку етичних знань фундаментально представлені в історії зарубіжної та

вітчизняної науки (Аристотель, Конфуцій, Платон, Ж.-Ж. Руссо, Сократ, Г. Сковорода та ін.).

У працях М. Вебера, Т. Гоббса, Дж. Локка, Протагора та інших філософів і педагогів минулого висвітлено засадничі проблеми розвитку професійної етики.

У наукових доробках Г. Васяновича, І. Зайченка, І. Зязюна представлено філософсько-соціальні засади професійної етики.

Теоретичні аспекти формування професійної етики фахівців знайшли відображення у роботах Л. Гуцаленко, Н. Зdirko, В. Єремєєвої, К. Карпенка, Л. Гончаренко, В. Дейнеки, В. Мовчан, Г. Сльникової, О. Зайченка, В. Маслової та інших.

У роботах О. Куліша розкриваються основні аспекти формування культури професійного спілкування.

Специфіка формування професійної етики в конкретних видах професійної діяльності досліджували Г. Васянович (педагогічна), Д. Комісаренко, Е. Носенко (психологічна), В. Заборовський, І. Івашкевич, В. Геращенко (юридична) та ін.

Мета статті – представити сучасне бачення проблеми формування професійної етики майбутнього фахівця; проаналізувати практичні аспекти формування професійної етики.

Виклад основного матеріалу. У науці проблема професійної етики розглядається вченими у системі професійної культури як її компонент, що характеризує професійну підготовку та властивість професійної діяльності і дає підставу говорити про професійно-етичну культуру фахівця, акцентуючи увагу на необхідності посилення уваги до етичної сторони професійної підготовки.

Так, А. Москаленко зазначає, що “професійна етика досліджує специфіку конкретної професії крізь призму моральних принципів суспільства, вивчає практику (причини і наслідки) відхилення від ustalених норм моралі у визначених сферах суспільних відносин, в результаті чого розробляє правила поведінки у певному професійному середовищі” [7].

Натомість А. Алексеєнко, К. Карпенко, Л. Гончаренко, В. Дейнека стверджують, що “професійна етика – сукупність норм і правил, що регулюють

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

поведінку фахівця на основі загальнолюдських моральних цінностей з урахуванням особливостей професійної діяльності” [9].

Науковці О. Бандурка, Г. Васянович визначають такі основні завдання професійної етики:

– вивчення процесу становлення та відображення професійних відносин працівників в їх моральній свідомості та діяльності;

– уточнення сутності професійно-етичних якостей фахівця та визначення їх ролі при виконанні професійних обов’язків [1; 3].

Як ціннісно зорієнтовану професійно-етичну діяльність характеризує професійну етику Л. Васильєва, зауважуючи, що остання відображає рівень володіння фахівця спеціальними знаннями, вміннями, компетенціями у сфері етики професії [2, 27].

Близьким до наведеного є розуміння професійної етики І. Зяюном, який наголошував, “сучасна освіта повинна формувати фахівця на культурно-етичних цінностях, основу яких становлять духовність, свобода, гуманність” [8, 94].

Професор Г. Васянович обґрунтовує, що професійна етика має на меті сприяння оволодінню морально-етичними нормами, які згодом трансформуються у систему особистісних принципів, переконань і визначають загальну спрямованість професійної діяльності [3]. До змістових структурних компонентів педагогічної етики науковець відносить моральну свідомість, моральну діяльність і моральні взаємини.

Моральна свідомість є інтегративною особистісною характеристикою, представленою емоційно-чуттєвою, раціональною і вольовою сферами, що формується під впливом зовнішніх (соціокультурних) і внутрішніх (психічних) факторів, виявляється у поведінці, діяльності та відносинах людини з іншими людьми. А. Зимянський стверджує, що “жоден акт людської поведінки (дія, вчинок) чи взаємодії не могли б отримати морального виміру, якби особистість не була здатна усвідомлювати їх внутрішню проблематику, співвідносити їх із власними уявленнями про добро та зло, з “голосом” власного розуміння” [4].

Основою моральної свідомості є моральні переконання та цінності, ціннісні орієнтації, моральні якості та здібності, моральні потреби та мотиви (спрямованість, активність, знаковість, установка, вольові властивості, рефлексивність).

До зазначених компонентів змістової складової моральної свідомості можна віднести також моральні знання, почуття і емоції, переконання, совість. Зауважимо і про функціональну складову моральної свідомості, яку становлять моральні потреби, моральні звички, що забезпечують реалізацію моральних вимог у практичній площині. Єдність змістової і функціональної складових (моральні переконання, установки, ціннісні орієнтації,

моральні ідеали, переконання, почуття і переживання, потреби, звички) забезпечують можливість здійснення морального оцінювання, в основі якого лежать моральні переконання особистості.

Отже, можемо ствердити, що моральна свідомість є складною багаторівневою та поліструктурною системою, яка включає сукупність загальнолюдських цінностей та переконань, почуттів та переживань, мотивів, потреб та вчинків особистості на основі вільного вибору.

Значущими у контексті проблематики нашого дослідження є висновки М. Шипко, яка, аналізуючи міждисциплінарний аспект понять “етика” та “мораль”, звертає увагу на поняття “етична свідомість”, трактуючи його “як форму індивідуальної свідомості, що характеризує процес осягнення моральності, що характеризує процес осягнення моральності особистістю, рефлексію нею моральних і соціальних норм” [11]. Етична свідомість, представлена моральними нормами й категоріями, будучи суб’єктивною стороною моралі, як зауважує науковиця, формується у процесі взаємодії особистості з соціально-культурним середовищем [11]. У процесі такої взаємодії суб’єкт піддає сумніву засвоєні моральні уявлення та встановлені норми, на основі рефлексії приймає власну етико-моральну систему, а також здійснює моральну оцінку вчинків і явищ дійсності [11, 16–17]. Тобто етична свідомість виступає, по суті, суб’єктивізацією моральної системи, основою відповідальності за дотримання соціальних і моральних норм.

З урахуванням вищесказаного можна схарактеризувати таке поняття, як “професійна свідомість”. По-перше, свідомість ця категорія відображає місце та роль певної професії у суспільстві, її зв’язки з громадськими інститутами. Така характеристика визначає самовідчуття професіоналів, їхню самосвідомість, слугує основою ставлення особистості до виконуваної діяльності. По-друге, професійну свідомість можна розуміти як накопичений досвід виконання професійних завдань.

По-третє, професійна самосвідомість відображає бажані або небажані для професійної спільноти варіанти поведінки у звичайних та конфліктних ситуаціях професійної діяльності. Зауважимо, що такі уявлення (про варіанти поведінки) у професійній свідомості створюються поколіннями фахівців на основі професійно-морального вибору варіантів поведінки, а тому можуть розглядатися як узагальнення професійно-морального досвіду, які утворюють основу професійної моралі фахівця.

А отже, морально-етична регуляція характеризує виникнення особливої сфери поглядів на значуще і незначуще. Звичка до поведінки, визначеної глибоко засвоєними моральними нормами, – показник стійкості морального мотиву. Водночас сформований поведінковий стереотип (модель поведінки) не може не вплинути на особистість

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

фахівця, певною мірою нівелюючи негативні, з погляду вимог професійної етики, якості його особистості. Відповідно, професійна етика впливає як на зовнішній, так і на внутрішній вимір особистості фахівця, формуючи механізм внутрішньої саморегуляції з урахуванням етико-гуманістичних ідеалів.

Формування професійної етики майбутнього фахівця має включати формування:

- загальнокультурної компетентності та професійно-культурної освіченості (усвідомлення себе як носія культури через певну професійну діяльність; гнучкість мислення фахівця);

- функціональної грамотності (володіння системою професійно орієнтованих знань та умінь, виконання професійних завдань з урахуванням професійно-етичних норм);

- професійної етики як прояву найвищого рівня розвитку професійно-етичної культури (гнучкість мислення, творче застосування знань та умінь у практичній діяльності).

При цьому О. Лапузіна обґрунтовує, що “процес формування професійної етики майбутнього фахівця має здійснюватися в межах морально-етичної парадигми освіти, яка утверджує новий підхід до суб’єктів системи навчання та їхніх взаємовідносин – заміна навчально-дисциплінарної моделі на особистісно орієнтовану, зміна стилю спілкування викладача зі студентом – від авторитарного до демократичного і гуманного, підвищення рівня морально-етичної грамотності інженера за допомогою застосування інноваційних педагогічних та інформаційних технологій) та критерії і показники діагностування сформованості цього поняття” [6, 9].

У наукових роботах Р. Зозуляк-Случик представлені принципи формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах. З-поміж них: професійно-аксіологічної спрямованості; єдності теорії професійної етики та моральної практики (фахової моральності); системності формування професійної етики; міждисциплінарності у формуванні професійної етики; єдності моральної свідомості й моральної діяльності; комплексності; інтеграції і взаємовпливу етичного та професійного знання; проектування особистісної траєкторії формування; морально-етичної рефлексивної спрямованості процесу навчання [5, 72]. Вважаємо, що виокремлені принципи можуть бути використані і в процесі формування професійної етики фахівців інших спеціальностей, адже відображають гуманоцентровані вимоги до організації сучасного, креативного, демократичного, суб’єкт-суб’єктного освітнього середовища.

Концептуально значущим теоретичним основам і принципам формування професійної етики майбутніх фахівців відповідає технологія контекстного навчання, позаяк вона дає можливість студентів

використовувати накопичений досвід навчальної інформації як засіб здійснення професійної діяльності, забезпечує перетворення об’єктивних значень, які містяться у цій інформації, в особистісні смисли, тобто у власні знання – особистісні надбання майбутнього фахівця.

В. Тирон підкреслює, що “теорія контекстного навчання пропонує умови трансформації навчальної діяльності студента в професійну діяльність фахівця на основі послідовного моделювання в формах навчальної діяльності студентів змісту та умов професійної діяльності фахівців” [10, 85]. Науковець акцентує, що контекстне навчання забезпечує перехід від навчальної діяльності академічного типу до квазіпрофесійної і навчально-професійної діяльності.

Крім того, контекстне навчання дає змогу виконувати такі завдання щодо актуалізації особистісного змісту знань у студентів:

- формування пізнавального інтересу;
- самостійного пошуку шляхів та варіантів реалізації поставленого навчального завдання (проблеми);
- ефективного засвоєння навчального матеріалу;
- присвоєння соціальних цінностей через колективну соціально-значущу діяльність;
- вміння працювати у команді;
- виявляти терпимість до будь-якої точки зору, поважати право кожного на свободу слова, поважати його переваги;
- формування емоційно-ціннісної, смислової та відрефлексованої форми знань;
- досягнення рівня свідомої компетентності студента.

Таким чином, реалізація контекстного підходу у навчанні активізує процеси розуміння, стимулює смислове засвоєння тем, розділів дисципліни; у навчальних професійно орієнтованих ситуаціях відбуваються засвоєння та актуалізація професійних знань, компетенцій, набувається досвід реалізації знань, проходить становлення сенсоутворювальних професійних мотивів.

З метою формування професійної етики майбутніх фахівців ефективним є використання таких засобів контекстного навчання, як кейси та семінари-круглі столи.

Як наголошує В. Тирон, “кейси дозволяють розкрити можливості й стратегії реалізації етико-теоретичного знання на практиці, сформувати в студентів вміння застосовувати його при вирішенні практичних ситуацій” [10, 85]. Важлива роль при цьому належить викладачеві, який має організувати процес навчальної взаємодії, стимулювати інтерес її учасників до вирішення навчально-професійних завдань-ситуацій.

Семінар-круглий стіл є формою організації обміну думками між його учасниками, мета якого полягає у наданні їм можливості висловити свою

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

позицію з обговорюваного питання, а надалі сформулювати або загальну думку, або чітко розмежувати різні позиції сторін. “Круглий стіл” може бути організований на різних етапах навчання, наприклад, як накопичення досвіду рефлексії (погляд на власну думку і вчинки з боку, уявлення своїх успіхів та невдач іншими, незалежність від думки інших, здатність до виявлення недоліків у своїй роботі, поведінці та ін). Використання цієї форми організації навчальної діяльності допомагає студентам набутися досвіду морально позитивної професійної поведінки.

Продуктивними у цьому контексті є і семінари-есе, мета яких – розвиток навичок самостійного творчого мислення та письмового викладу власних думок. Написання есе дозволяє студентам навчитися чітко та грамотно висловлювати свої думки, структурувати інформацію, виділяти причиново-наслідкові зв'язки, аргументувати свої висновки; опанувати науковий стиль мови.

У контексті реалізації завдання формування професійної етики майбутнього фахівця варто зауважити і про потенціал навчально-дослідницької роботи студентів, яка має на меті практичне ознайомлення з усіма етапами такого виду діяльності, формування навичок самостійної теоретичної та експериментальної роботи, ознайомлення із сучасними методами наукового дослідження. У процесі виконання науково-дослідницьких завдань, зокрема проєктів, студенти повинні навчитися застосовувати теоретичні знання на практиці, виконувати окремі теоретико-прикладні завдання, аргументовано і переконливо презентувати результати своєї праці.

Набутий досвід забезпечує перетворення об'єктивної наукової інформації на особистісні сенси, власні знання, засвоєні морально-етичні норми як особистісні надбання майбутнього фахівця.

Висновки. Отже, професійна етика, як прикладний напрям етики, що характеризує специфічну характеристику професійної поведінки та діяльності фахівців однієї професійної групи, встановлює морально-етичні пріоритети конкретної професійної групи. Професійна етика майбутнього фахівця як інтегративна особистісна характеристика, система професійно-моральних цінностей, які стали внутрішніми переконаннями особистості, відображає ступінь володіння фахівцем спеціальними знаннями, вміннями, компетенціями у сфері етики професії, демонструє готовність та здатність до здійснення професійної діяльності на основі гуманного, професійно-толерантного ставлення до учасників виробничого процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандурка О.М. Професійна етика працівників органів внутрішніх справ. Харків: Вид-во НУВС, 2001. 219 с.

2. Васильєва Л.М. Формування професійної етики фахівців економічного профілю в умовах закладу вищої освіти. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук “Modern Economics”*. 2021. № 26. С. 25–29.

3. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посіб. Львів: Сполом, 2010. 420 с.

4. Зимианський А.Р. Генезис форм прояву моральної самосвідомості підлітка. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2009. № 12 (5). С. 129–135.

5. Зозуляк-Случик Р.В. Специфічні принципи формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. праць молод. вчен. Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка*. Дрогобич: Посвіт, 2018. Вип. 18. С. 71–77.

6. Лапузіна О.М. Формування професійної етики у майбутніх інженерів на основі ситуаційного навчання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Вінниця, 2006. 24с.

7. Москаленко А.М. Теоретичні основи професійної етики управлінців навчальних закладів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*. 2014. Вип. 199 (1). С. 235–243.

8. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн та ін.; за ред. І.А. Зязюна. Вид. 3-тє, допов. і перероб. Київ: СПФ Богданова А.М., 2008. 376 с.

9. Професійна етика вищої освіти: навчальний посібник / А.П. Алексеєнко, К.І. Карпенко, Л.О. Гончаренко, В.В. Дейнека. Харків: ХНМУ, 2015. 77 с.

10. Тирон В. Особливості та потенційні можливості формування професійно-етичної культури майбутніх юристів на основі контекстного навчання. *Логос. Мистецтво наукової думки*. 2019. № 5. С. 85–87.

11. Шипко М.В. Психологічні чинники розвитку етичної свідомості студентської молоді: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психолог. наук: спеціальність 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Харків, 2020. 24 с.

REFERENCES

1. Bandurka, O.M. (2001). Profesiina etyka pratsivnykiv orhaniv vnutrishnikh sprav [Professional ethics of employees of internal affairs bodies]. Khariv, 219 p. [in Ukrainian].

2. Vasilieva, L.M. (2021). Formuvannia profesiinoi etyky fakhivtsiv ekonomichnoho profilu v umovakh zakladu vyshchoi osvity [Formation of professional ethics of specialists in the economic profile in the conditions of a higher education institution]. *Electronic Scientific Edition on Economics “Modern Economics”*. No. 26. pp. 25–29. [in Ukrainian].

3. Vasianovych, H.P. (2010). Pedahohichna etyka [Pedagogical ethics]. *Tutorial*. Lviv, 420 p. [in Ukrainian].

4. Zymianskyi, A. R. (2009). Henezys form proiavu moralnoi samosvidomosti pidlitka [The genesis of forms of manifestation of moral self-awareness of a teenager]. *Problems of general and pedagogical psychology*. No. 12 (5). pp. 129–135. [in Ukrainian].

5. Zozuliak-Sluchyk, R.V. (2018). Spetsyficzni pryntsyipy formuvannia profesiinoi etyky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv v universytetakh [Specific principles of formation of professional ethics of future social workers in

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: ІННОВАЦІЇ ТА ВИКЛИКИ У ВИКЛАДАННІ ІНФОРМАТИКИ

universities]. *Scientific Collection "Current Issues of the Humanities"*. Drohobych, Vol. 18. pp. 71–77. [in Ukrainian].

6. Lapuzina, O.M. (2006). Formuvannya profesiinoi etyky u maibutnikh inzheneriv na osnovi sytuatsiinoho navchannia [Formation of professional ethics in future engineers based on situational learning]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Vinnytsia, 24 p. [in Ukrainian].

7. Moskalenko, A.M. (2014). Teoretychni osnovy profesiinoi etyky upravlintsiv navchalnykh zakladiv [Theoretical foundations of professional ethics of managers of educational institutions]. *Scientific Bulletin of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. Series: Pedagogy, psychology, philosophy*. Vol. 199 (1). pp. 235–243. [in Ukrainian].

8. Pedagogichna maisternist [Pedagogical skill]. (Ed.). I.A. Ziaziun. Vyd. 3-tie, dopov. i pererob. Kyiv, 2008. 376 p. [in Ukrainian].

9. Profesiina etyka vyshchoi osvity [Professional ethics of higher education]. *Tutorial*. A.P. Alekseienco, K.I. Karpenko, L.O. Honcharenko, V.V. Deineka. Kharkiv, 2015. 77 p. [in Ukrainian].

10. Tyron, V. (2019). Osoblyvosti ta potentsiini mozhlyvosti formuvannia profesiino-etychnoi kultury maibutnikh yurystiv na osnovi kontekstnoho navchannia [Peculiarities and potential possibilities of forming the professional and ethical culture of future lawyers based on contextual learning]. *Logos. The art of scientific thought*. No. 5. pp. 85–87. [in Ukrainian].

11. Shypko, M.V. (2020). Psykholohichni chynnyky rozvytku etychnoi svidomosti studentskoi molodi [Psychological factors of development of ethical consciousness of student youth]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv, 24 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.06.2024

УДК 371.3:004.738:004.7:373.3

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.305814>

Ольга Гарбич-Мошора, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри фізики та інформаційних систем
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Андрій Ольшанецький, магістр
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Владислав Мошора, студент
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: ІННОВАЦІЇ ТА ВИКЛИКИ У ВИКЛАДАННІ ІНФОРМАТИКИ

Стаття висвітлює різноманітні аспекти дистанційного навчання, зокрема використання інтерактивних платформ Google Classroom, Moodle, а також вебсервісів, програм для запису відеороликів, такі як ScreenRecorder, FlashBack, Bandicam, Debut, віртуальних дощок Linoit, Miro, Jamboard, Padlet. Через допомогу конкретних прикладів із завданнями з інформатики, детально розглянуто можливості цих технологій для забезпечення ефективного навчання. Стаття аналізує переваги та недоліки, що виникають при впровадженні дистанційного навчання в умовах Нової української школи.

Ключові слова: дистанційне навчання; віртуальні навчальні середовища; платформи для навчання; віртуальні дошки; створення відеороликів; освітні технології.

Лім. 10.

Olha Garbych-Moshora, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Physics and Information Systems Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Andriy Olshanetskyi, Master,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Vladyslav Moshora, Student,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

DISTANCE LEARNING IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL: INNOVATIONS AND CHALLENGES IN TEACHING COMPUTER SCIENCE

This article explores contemporary trends in distance learning of computer science within the context of implementing the New Ukrainian School. It covers various aspects of distance education, including the use of interactive platforms such as Google Classroom, Moodle, as well as web services and video recording programs like ScreenRecorder, FlashBack, Bandicam, Debut, virtual boards like Linoit, Miro, Jamboard, Padlet, and other tools. Through specific examples of computer science tasks, the authors thoroughly examine the potential of these technologies for effective teaching. The importance of collaboration between teachers and students in the distance learning process is discussed, along with